

1.2.1 Merila za določanje skladnosti s konceptom na ekosistemih temelječega prilagajanja

Pri načrtovanju in izvajanju ukrepov za prilagajanje na podnebne spremembe, ki uporabljajo ekosistemske pristope, lahko, čeprav nevede in nehote, naredimo tudi napake. Lahko na primer izvedemo ukrepe, ki samo navidezno spadajo med EbA ali vodijo do nepričakovanih posledic.

Zato so raziskovalci opredelili merila, ki so lahko strokovnjakom in praktikom (tj. vsem deležnikom, ki so direktno vključeni v izvedbo ukrepov) v pomoč pri ugotavljanju, ali predlagan ukrep dejansko spada med *na ekosistemih temelječe prilagajanje* in zmanjševanje tveganj. Hkrati nam merila omogočajo, da se lažje izognemo nepravilnemu prilagajanju (ang. *maladaptation*). Zanj se nanaša na ukrepe, ki lahko vodijo do povečanega tveganja za nastanek neugodnih posledic, čeprav nehoti. Te neugodne posledice lahko vključujejo: povečane izpuste toplogrednih plinov, povečano ranljivost na podnebne spremembe, več nepravilnih posledic ali zmanjšanje blaginje za nekatere družbene ali interesne skupine v razmerju do drugih, zdaj ali v prihodnosti. Nepravilno prilagajanje sodi med najpogostejše zaznane nenamerne posledice ukrepanja. Dobro premišljeni ukrepi, ki temeljijo na navedenih merilih, lahko to tveganje zmanjšajo.

Učinkovitost ukrepa pa je opredeljena na osnovi obsega zmanjšanja ranljivosti in podnebnih tveganj in povečanja odpornosti, kar ugotavljamo v fazi spremljanja in vrednotenja.

Za določanje spodaj opisanih meril lahko uporabljamo primerne kazalnike. Analizo kazalnikov običajno opravijo raziskovalci skupaj z deležniki, ki so neposredno ali posredno vključeni v izvedbo ukrepov ali so uporabniki teh.

V nadaljevanju smo opisali merila, ki smo jih uporabili pri analizi in razpravi o tem, ali so predlagani ukrepi v skladu s pristopom projekta ECO2SMART in merili na ekosistemih temelječega prilagajanja, ki jih je določila mreža FEBA (*Friends of Ecosystem-based Adaptation*, 2017) in so bili prilagojena za projekt ECO2SMART:

1 Vidik: Pomoč ljudem pri prilagajanju na podnebne spremembe

Merilo 1: Ukrep zmanjšuje družbeno in okoljsko ranljivost

Razlaga: Pomembno je, da že v fazi načrtovanja analiziramo informacije o podnebnih spremembah, ocenimo ranljivosti, nevarnosti in tveganja za ljudi. To je osnova, na kateri slonijo ukrepi. Poleg tega ocenimo tudi prilagoditvene koristi, ki izhajajo iz okrepljenih ekosistemskih storitev. Po implementaciji pa sledimo in ovrednotimo učinkovitost ukrepa pri zmanjševanju družbene in okoljske ranljivosti in povečanju odpornosti ekosistemov in družbe na podnebne spremembe.

Merilo 2: Ukrep ustvarja družbene koristi v okviru prilagajanja na podnebne spremembe

Razlaga: Naslavlja se potrebe lokalnih prebivalcev, zlasti tistih, ki so neposredno odvisni od lokalnih naravnih virov (na primer pitne vode) in posledično bolj občutljivi na negativne vplive podnebnih sprememb, ki spreminjajo dostopnost, kakovost ali količino teh virov. Z izvedbo ukrepov pa nastajajo neposredne ali posredne koristi, ki omilijo negativne vplive na zdravje, ekonomsko varnost in dobro počutje ljudi. Tako se povečuje odpornost ljudi na podnebne spremembe, vključno z večjo varnostjo preskrbe s hrano, pitno vodo, zatočiščem,...

2 Vidik: Krepitev biotske raznovrstnosti in ekosistemskih storitev

Merilo 3: Ukrep sloni na obnavljanju, ohranjanju ali izboljševanju zdravja ekosistemov

Razlaga: V središču ukrepa je obnova, ohranjanje in varovanje ekosistemov na kopnem in v morju. S tem omogočimo krepitev funkcij ekosistemov ter ohranjanje zaloge ekosistemskih storitev. Z ukrepanjem se tudi podpira stabilnost, odpornost in povezljivost ekosistemov. Krepitev zelene in modre infrastrukture v različnih kontekstih vključuje tudi obvladovanje groženj povezanih s posledicami podnebnih sprememb in drugih antropogenih dejavnosti, ki delujejo hkrati. Še posebej se spodbujajo strategije za trajnostno upravljanje krajine in naravnih virov ter postopke soupravljanja.

3 Vidik: Sinergijski učinki z več sektorskimi politikami na področju prilagajanja in skladnost s širšimi strategijami prilagajanja na nacionalni in mednarodni ravni

Merilo 4: Ukrep ustvarja sinergije z več sektorskimi politikami na področju prilagajanja in blaženja podnebnih sprememb na različnih ravneh ter je skladen s širšimi politikami prilagajanja

Razlaga: Kot del širše strategije prilagajanja lahko delujemo na eni ali več ravneh (tj. lokalni, nacionalni, regionalni in sektorski ravni). Ukrepanje naj bo v podporo sektorskemu prilagajanju ali tudi večsektorskemu pristopu na različnih ravneh. Pomembna je skladnost s politikami, usmerjenimi v trajnostni razvoj, zmanjšanje revščine, vzdržno rabo naravnih virov, prilagajanje podnebnim spremembam in zmanjšanje tveganja naravnih nesreč. Posamezni ukrepi naj bodo dolgoročni in z možnostjo nadgradnje.

Merilo 5: Ukrep podpira pravično upravljanje, sodelovanje in krepitev zmogljivosti deležnikov

Razlaga: Podnebne spremembe so povezane s specifičnimi ranljivostmi ter tveganji, ki so jim podvržene različne družbene skupine. Pri prilagajanju je treba upoštevati neenakosti in večjo ranljivost določenih družbenih skupin, in sicer tako, da se ugotovi kakšno prilagajanje naslavlja obstoječe neenakosti in vodi v pravičnejše izide. Potrebno je uporabljati pristope, ki so osredotočeni na skupnost, participativne in pregledne postopke, nediskriminacijo in demokratičnost ter opolnomočenje prebivalstva. Ukrepi morajo upoštevati pravično delitev odgovornosti in pravic dostopanja do koristi, ki izvirajo iz ukrepanja. Sposobnost prilagajanja je odvisna tudi od krepitev sposobnosti lokalnih skupnosti za odzivanje na tveganja, medsebojno učenje in transformacijo.

4 Vidik: Prispevek k zmanjševanju ali obvladovanju tveganj nesreč, povezanih s podnebnimi spremembami

Merilo 6: Ukrep zmanjšuje ali prispeva k obvladovanju tveganj nesreč, povezanih s podnebnimi spremembami

Razlaga: Zaradi podnebnih sprememb število in pogostnost naravnih nesreč v svetu narašča. V zadnjih letih se vse pogostejše srečujemo z sušnimi obdobji, ki jih pogosto spremljajo visoke temperature, na drugi strani pa z obdobji intenzivnih padavin v obliki dolgotrajnih obilnih nalivev in neurij. Podnebne spremembe in z njimi povezana povečana pogostnost in intenziteta vremenskih ekstremov (temperaturnih, padavinskih, vetrovnih) neugodno vplivajo na varstvo pred erozijo, plazovi in poplavi. Ukrepi prilagajanja morajo sloneti na ocenah tveganj in zmožnosti obvladovanja tveganj nesreč, povezanih s podnebnimi spremembami. Sendajski okvir za zmanjševanje tveganja nesreč 2015–2030 opredeljuje obvladovanje tveganja nesreč kot sredstvo izrednega pomena na regionalni, nacionalni in globalni ravni, s katerim je mogoče učinkovito in uspešno upravljati tveganja nesreč. Obvladovanje tveganja lahko znatno prispeva k doseganju ciljev trajnostnega razvoja na različnih ravneh in področjih.